

Violinist Miha Pogačnik zaigra in prekine, pa spet zaigra in prekine, pa zaigra in prekine ...

Z glasbo prenovi podjetje

Miha Pogačnik je virtuoz. Violinist. Že četrto stoletje je tudi kulturni ambasador Slovenije. Razvil je samosvojo metodo, da iz vodilnih v podjetjih, s katerimi dela, povzdigne ustvarjalnega genija in preuredi podjetje. Pomagajo mu Bach, Mozart in drugi klasiki. Že več desetletij preureja poslovanje z glasbo. Vodilne ljudi podjetja posede v orkester in na violino igra po svoji metodi prekinjenega igranja; svoje igranje in igranje orkestra premišljeno ustavlja. Vmes navdihnjeno razlaga, improvizirano riše tisto, kar med prekinjenim igranjem govori; vse to vodi njegova nebrzdana navdihnjena energija. Pravi, da je vzdušje tako enkratno, da vodilni ljudje tega ne pozabijo naslednjih deset let.

Miha Pogačnika v Sloveniji še ne poznamo prav dobro, saj od svojega osemnajstega leta živi v tujini. Skoraj ni večjega mesta, kjer še ni igral, preurejal kakega podjetja.

Je predsednik in ustanovitelj Inštituta za razvoj medkulturnih odnosov skozi umetnost (IDRIART) in član uprave Berlinske šole za ustvarjalno vodstvo (Berlin School of Creative Leadership). Od leta 1998 vodi letno poslovno in umetniško konferenco v slovenskem gradu Borl. Več o njem preberite na Mihavision.com.

Po naključju je odkril, da ima Slovenija v Evro-

Na ravni glasbenih mojstrov in so odgovori na najtežja vprašanja v vodstvu, organizaciji, kompoziciji družbe, v vseh teh največjih problemih.

pi in svetu prav posebno vlogo, zato ima za Slovenijo poseben načrt, o katerem bomo v Misterijih podrobno pisali v eni od naslednjih števil. Tokrat se z njim pogovarjamo o njegovemu delu z vodilnimi v podjetjih, kot so Ericsson, Royal Dutch Shell, IBM, Hewlett-Packard, Saatchi & Saatchi, Whirlpool, Skandia Insurance, ABN AMRO Bank, Nike in The Body Shop.

Navadno hodijo menedžerji na koncerte glasbo poslušati; na vaših »koncertih«

Miha Pogačnik: »Ne začnemo na ego platformi, ampak na višji ravni, na katero vodilne dvignem z glasbo.«

pa morajo sodelovati. Kako jih pripravite do tega?

Delam po metodi babjega mlina. Ali veste, kaj so gorenjske panjske končnice? Kmet starko vrže v mlin, ven pa pride devica. To je moja metoda, to jaz delam z menedžerji.

Ko začnem igrati, udeleženci že v nekaj minutah pozabijo na svoj rang, pritiske ... in se odprejo. Treba pa jih je odpreti; ne morem samo igrati, saj če samo igram, ne vedo, kako bi si s tem pomagali. Ker navadno tudi nimajo znanja za klasično glasbo. V ta namen sem razvil »interruptive musical method«, igram glasbo in jo prekinem, spet igram, prekinem ... To načelo prekinitve, ko se trga ekonomska nit, kar se zdaj dogaja v Silicijevi dolini in po vsem svetu, jaz zavestno uporabljam v glasbi. Že trideset let. Igram, prekinjam. In ko prekinjam,

usmerjam pozornost udeležencev v konkreten razvoj v glasbi – ne samo, da se na nekaj odzovejo ali pa da jim je nekaj všeč. Jaz jih dejansko učim, kako konkretno intenzivno zasledovati to, kar se na več ravneh dogaja v visoki umetnosti.

To, kar je v glasbi na lep, estetski način zakoreninjeno, jaz potegnem ven in jim pomagam, da postanejo jasnoslušni, da slišijo moči, ki so v glasbi skrite. Jaz pravim, da zgolj uživanje v poslušanju glasbe ni dovolj. Hkrati moramo imeti še uvid v spozna-

nja. Ne gre za to, da več ne uživamo. Jaz blazno uživam, ko igram. Ampak je treba spoznati, kaj je notri v glasbi skritega. In se vprašati, ali je mogoče to moja pot, moja rešitev. Ker rešitev potrebujemo. Rešitve ne moremo dobiti samo tako, da nekaj mislimo.

So v glasbi skriti odgovori na vsakdanje probleme?

Na ravni glasbene mojstrovine lahko ugotovimo, da so tam odgovori na vsakdanje dileme, ki jih imamo v vodenju podjetja ali samega sebe. Tam so te zadrege rešene na zelo visok način. Jaz poskušam menedžerje vpeljati v poslušanje tega in da najdejo potem svojo lastno rešitev. Jaz naredim prostor, doživetje, v katerem menedžer najde svoje rešitve. Ne začnemo na ego platformi, ampak na višji ravni, na katero jih dvignem z glasbo. Na ravni, kjer primitivni problemi sploh nimajo prostora, ampak so že bistvene stvari, kjer se res lahko kaj premakne.

Umetnost skrbi za to, da se človekov duh dvigne v njegov smisel – ne da samo grabiš in ubijaš.

Rešitve lahko danes najdemo tam, kjer vemo, da je raven absolutno genialna, ki lahko prinese odgovore na najtežja vprašanja v vodstvu, organizaciji, kompoziciji družbe, v vseh teh največjih problemih. Tam mora danes umetnost imeti svoj vpliv. Za to se jaz borim že desetletja. Kako umetnost sploh vstavi v sodobni čas, da ni več zaklenjena v koncertni dvorani? Tja gre le še elita, ki se na to spozna. Tisti, ki pa res vodijo svet, za to nimajo ne časa ne interesa. Na žalost, potem pa imamo barbarstvo – ker umetnost skrbi za to, da se človekov duh dvigne v njegov smisel, ne da samo grabiš in ubijaš ...

Živimo v ekonomski kulturi. Vsi smo ujeti vanjo, saj moramo plačati položnice ...

Da. Imamo občutek, da je to resničnost, vse ostalo pa je za potem, ko se upokojimo. Navadno narišem trikotnik potreb po Maslowu. Ta piramida je tudi simbol naše sodobne problematike. Na dnu piramide so fiziološke potrebe, na sredi so ego potrebe in šele na vrhu je smisel življenja, ustvarjalnost, smisel, spoznanje, genialnost. A mi smo stalno prisiljeni biti v okovih teh osnovnih potreb. In če imamo zadovoljene, jih napihnemo in hočemo še več tega. Zelo težko se je dvigniti na vrh, zato se stalno vračamo in se vrtimo v krogu.

Če si res navdihnjen umetnik, potem ne moreš živeti na ta način, ker te te osnovne potrebe uničijo. Umetnik zato obrne piramido na glavo. To je naše načelo. Mi se izučimo, da so za nas osnovne potrebe genialnost, smisel življenja, enkratnost. To je pot, ki jo moramo narediti, da to dejansko postane resnično. Če mine en dan, ne da bi nekaj bistvenega premaknil, se počutiš, kot da imaš mač-

Slovenec, ki svetuje predsednikom držav »Podjetniški vedeževalec«

»Sem krizni kapetan. Ladjo med neurjem pripeljem v pristanišče ali jo iz njega varno pospremim na morje, potem pa stvari predam. Ladja je v mojem primeru podjetje, multinacionalka, država, banka, občina ...« o sebi pravi dvainštridesetletni Milan Krajnc, ki je razpet med Slovenijo, Srbijo, Južno Ameriko, arabskim svetom ... Med drugim, pravi, svetuje predsedniku Venezuele in Peruja. Že pred mnogimi leti je imel vizijo, da bo sveto-

Milan Krajnc

val ljudem, ki so na vrhu in imajo največji vpliv na svet okrog nas. Skrivnost njegovega uspeha je v njegovi metodi za vodenje poslovnih procesov, poimenoval jo je »Dinamični model vodenja«, ki jo je utemeljil na naravnih zakonitostih.

Pri štiriindvajsetih letih je postal podjetniški svetovalec, pri petindvajsetih je osnoval svoje prvo podjetje. Tedaj si je sam pri sebi rekel, da bo delal s predsedniki držav, njegovo podjetje pa bo spreminjalo sistem. V naslednjih osem-

Foto: T. Svete

ka. Če se tega naučimo in če to postane naša osnovna potreba, potem se moramo tudi naučiti, kako to sposobnost spet pripeljati na najnižjo raven.

Glasba ima torej v sebi te principe poti, rešitve, poti preobrazbe ...

Glasba ima v sebi te ustvarjalne poti. Zato igram, prekinjam, igram, prekinjam ... glasba počasi pelje človeka na več načinov. Jaz razčlenjujem veliko teh mojstrov z violino.

To pot delim na sedem korakov. Na levi strani piramide, postavljene na glavo, so arhitektura, kiparstvo, slikarstvo, v špici spodaj je glasba. Ta je najbolj globoka. Najprej jih popeljem skozi glasbeni proces. Medtem ko govorim, rišem. Skozi ogenj glasbe jih potegnem, da se odprejo, da vidijo, kaj so kot človek, kaj se lahko dvigne iz njih. Oni sicer živijo samo na površini, obnem jaz to rišem, da vidijo, kaj se dogaja. To, kar so doživeli, gre skozi resonanco.

Miha Pogačnik med vodenjem delavnice

najstih letih si je ustvaril ime, zato ga navadno pokličejo tisti z vrha hierarhije – predsedniki uprav, direktorji, predsedniki, župani. Pravi, da dela z ljudmi, ki so na vrhu ali tja želijo. S takšnimi, ki imajo potencial in poslanstvo.

ZNANJE IN PRAKSA

Ko začne pripovedovati svojo življenjsko pot, dobi občutek, da pripoveduje zgodbe iz več življenj. Pot njegovega uspeha tlakuje celostno znanje o človeku, naravi, veselju, spretno preneseno v prakso.

Pri osmih letih je narisal načrt veselja, tako da je bila

Zemlja na sredini in vse okoli nje. Od tedaj se ljubiteljsko posveča astronomiji. V osnovni šoli ga je privlačilo naravoslovje, a ga je v srednji šoli pot odnesla med kovinarje, poznavalce materije, kjer je dobil spoznal zlitja in sestavo ter povezave med naravnimi elementi. Nadaljeval je s študijem fizike na Pedagoški fakulteti.

V pedagoškem poklicu se ni našel, se je pa, kot pra-

»Menedžerje učim telepatije, branja misli, dovajam energijo, da postopki potekajo hitreje ...«

vi, trudil več let. Tudi tako, da se je izobraževal v smeri različnih psihoterapevtskih metod. Spoznal se je z realitno terapijo, katere osnova je zavedanje, da je človek sam odgovoren za vse, kar se mu dogaja. Zaključil je intenzivni štiriletni študij transakcijske analize in postal psihoterapevt, specializiran za otroštvo podjetnikov in multikulturalnost.

Transakcijska analiza ni samo za analiziranje preteklosti, temveč pomaga spoznati, v kakšnem stanju smo, zakaj se odzovemo na določen način, ko se nam kaj zgodi, in od kje to izhaja, pojasnjuje. Neformalno se je seznanil tudi s nevrolingvističnim progra-

miranjem. Spoznal pa je, da je v praksi najbolj uspešen, če uporablja kombinacijo vseh treh metod.

TEŽAVA JE V GLAVAH ZAPOSLENIH

V različnih podjetjih je najprej pomagal pri optimiranju poslovnih procesov in ob tem spoznal, da običajno sploh ni težava v organizaciji procesov, temveč v navadah, torej v glavah zaposlenih. Prav tako mu je bilo hitro jasno, da na delovne procese močno vpliva tudi značaj zaposlenih.

»In zato mi je bilo povsem preprosto napovedati njihovo

Na desni strani trikotnika je poezija, zato morajo iz tega, kar so doživeli, in iz tega, kar jim govorim, to je iz materiala, ki ga dobim od strank – iz tega morajo skupaj v skupinah narediti poezijo. V pol ure morajo napisati pesem, da se rima. Nato druga skupina naredi iz pesnitve kip, ki se premika. To je naslednja umetnost, koreografija. Nato te skupine predstavijo svoje delo drugim. Vzdušje je enkratno. Iz tega procesa se destilirajo njihovi cilji, kjer hočejo biti. Medtem ko oni delajo, je bil iz vse skupine postavljen eden, ki opazuje celotno dogajanje. Ta potem naredi iz vseh poezij eno poezijo in eno gibanje. Tako nastane osrčje tega podjetja. Ena pesem. To pride ven iz ljudi, skozi umetniške principe. Tega noben ne po-

Foto D. Tavčar

Virtuoz violinist Miha Pogačnik in podjetniški svetovalec Milan Krajnc sta združila moči v delavnicah, ki jih udeleženci-vodilni ljudje še deset let ne pozabijo ...

zabi naslednjih deset let. Temu se pravi ustvarjalni obvoz.

O čem govorijo pesmi?

Vse, kar je v pesmi, izhaja iz njihove problematike. Oni to, kar jaz igram

in delam – imam asistenta, ki na drugi papir zapisuje moje ideje – te zamisli vzamejo s seboj v delavnice poezije. Iz teh zamisli, ki so istočasno njihove zamisli – jaz namreč dobim povzetek problematike njihovega podjetja preden delam z njimi, zato vem, kaj se dogaja v njihovem podjetju – vem, kako glasbeno doživetje obleči v njihove ideje in probleme.

Treba je vedeti, kako ta pravzorčni, arhetipski proces problemov združiti z glasbo. To je moja umetnost. Ker ponavadi umetniki enostavno odigrajo skladbo, več pa ne znajo. Jaz pa sem se poglobil v to, kaj so gestike glasbe, kako le-te potegniti iz glasbe in prevesti v drug jezik, gospodarski. Igram

ve odločitve in nadaljnje poteze. Nejeverno so me gledali in me imenovali »podjetniški vedeževalec«. Poskušal sem jim razložiti, da ni v tem nič nadnaravnega in jim poskušal moja spoznanja razložiti na osnovi fizikalnih zakonitosti, delovanja sil ...« pravi Krajnc.

Skozi leta je znanje in sposobnosti še nadgrajeval in postalo mu je jasno, da je osebnost, ki na proces v podjetju najbolj vpliva, direktorjeva. Iz termodinamike je vedel, da telo z višjo energijo vpliva na telesa z nižjo, ki se mu prilagodijo, iz metalurgije pa, da lahko telesu spremeniš sestavo in strukturo, če nanj dovolj dolgo in vztrajno pritiskaš.

»Zelo hitro sem ugotovil,

da je, če je treba delati spremembo v podjetju, potrebno spremembo delati na vrhu, pri direktorju, saj z vrha pride najmočnejši signal v proces. Če hočeš spremeniti proces, je treba spremeniti zgled. Ugotovil sem, da se mi pri direktorjih obrestuje vztrajnost – če izobrazevalni proces spremenim v svetovalni in terapevtski, mi uspe spremeniti njihove vzorce obnašanja in odpraviti vzroke akutnih težav.«

TOBE INŠTITUT

Na temelju vseh izkušenj in znanj je pred desetimi leti razvil metodo osebne preobrazbe »Sirius Personal Transformation« in metodo poslovne reorganizacije, ki

jo je poimenoval »Sirius Business Transformation«. Obe sta del njegovega »dinamičnega modela vodenja«.

Osnova je toBe Inštitut, kjer je mogoče študij vsega, kar uči. Namen toBe Inštituta je nadaljnji razvoj »dinamičnega modela vodenja« na znanstveni osnovi ter izobraževanje in vzgoja kadrov, ki želijo v globino spoznati »dinamični model vodenja«, samega sebe in delovanje poslovnih procesov v podjetju.

»V izobraževalne programe na inštitutu se lahko vpišejo le tisti, ki so v svojem življenju doživeli nek karierni vrh in sedaj želijo priti še do samega sebe. V prvem letniku je poudarek na samem sebi, kako delujemo,

kako so naše misli povezane s fizičnim telesom; tako se zvrstijo predavanja medicine, fizike, fiziologije ... spoznati sebe. V drugem letniku se študentje poučijo o raznih alternativnih metodah in se naučijo različnih pozabljenih znanj, dobijo uvid, kako sami vplivajo na okolico. V tretjem letniku nadaljujejo izobraževanje tisti, ki imajo namen poučevati v okolju, iz katerega izhajajo. Četrty letnik pa je namenjen najambicioznejšim, tistim, ki bi radi ustanovili svojo šolo po licenci toBe Inštituta.

MENEDŽERJE UČI TELEPATIJE

»Vem, da se lahko na določeni frekvenci z nekom po-

samo mojstrovine, Mozarta, Beethovna in druge.

Pesem torej črpa svoj material iz tega, kar je nastalo iz moje ustvarjalne poti. Moja glasba je tako usmerjana, da na umetniški ravni projicira, odpre Pandorino skrinjico. Vse to, kar je tabu, se pojavi. Odpre tabu. V mojih delavnicah ni hierarhije. Šefi in njihovi podrejeni so enaki. **Je na ravni podjetja problem prav tak kot na osebni ravni?**

Problem je identiteta. To je človeški jaz, ki vse drži skupaj. In če ta poezija črpa iz idej, ki so se pojavile iz glasbenega, organskega procesa, ki je zelo smiselno, pravzoren, prosojen, vidijo, da so v tej glasbi odgovori za njihove vsakdanje probleme. Zato oni s takim veseljem naredijo novo umetniško obliko, ker je šlo njihovo doživetje skozi glasbo, sliko, poezijo, gibajoč kip, so šli skozi različne umetnosti, in ko pride to ven na koncu, vam jamčim, da tega ne bodo nikoli pozabili. Spomin na to je edino jamstvo, da

vežeš, čeprav kot fizik ne znam pojasniti, kako. Ta znanja, ki jih že zdaj uporabljam – menedžerje učim telepatije, branja misli, dovajam energije, da postopki potekajo hitreje – želim razvijati in raziskovati v toBe Inštitutu. Gre za znanja, ki smo jih nekdaj imeli, pa jih je zahodni svet zaradi hitrega tempa življenja pozabil. Ko pa se postaviš v ravnovesje, se umiriš, očistiš in odstraniš vse smeti iz glave, začneš zaznavati neke stvari. To ne pomeni, da postajaš shizofren in da vidiš nek drug svet; v resnici postaneš bolj dojemljiv za stvari, ki si jih prej spregledal,« pravi Krajnc.

Tatjana Svete ❁

Mi smo stalno prisiljeni biti v okovih osnovnih potreb, in če imamo zadovoljene, jih napihnemo in hočemo še več tega.

bodo to prenesli v življenje. Na koncu priredim koncert in na koncu so najbolj zapeti menedžerji sproščeni.

Edina možnost je globinska preobrazba. Umetnost odpre te globoke vire v človeku, ki drugače ostanejo zaklenjeni. Danes so uspešna tista podjetja, ki imajo najboljše medčloveške odnose. So prilagodljivi, ker zaupajo drug drugemu. Resonanca je zato eden od najbolj pomembnih pojmov, ki se morajo najti v vodenju in človeškem razvoju, najti resonanco med ljudmi. Zato jaz delam na ravni resonančne platforme.

Pri tem, da bi vodilni v podjetjih to, kar odprejo na vaših delavnicah, prenesli v

vsakdanje življenje, sodeluje tudi Slovenec Milan Krajnc. Kako?

Milan opazuje proces; vidi, kako se ti ljudje skozi delavnico preobražajo, dobi zamisli, kako skomponirati naslednjo stopnjo, v kateri morajo te zamisli ponotranjiti. On potem sedem mesecev ali več sodeluje s podjetjem.

Sodelujeva po načelu kanona v glasbi. Jaz začnem, on prevzame. Milan jih vodi do neke kompozicije tega, kar delajo, da se bodo potem bolj zavedali, kako vplivajo na svet in kaj za seboj puščajo. Da ne gre le za to, kaj bodo zaslužili, temveč kaj lahko dajo.

Kar delate v podjetjih, naj bi menda speljali na ravni Evrope?

Da. Delam velik evropski projekt za evropsko identiteto, ki bo tudi slovenska družbena inovacija. To se ravnokar dogaja. Zdaj v Evropi vse razpada, imamo krč in krizo Evropske unije, ker je zasnovana samo iz gospodarsko politične ide-

KNJIGA »DINAMIČNI MODEL VODENJA«

Knjiga predstavlja metodo avtorja Milana Krajnc, ki se je v več kot stotih primerih pokazala kot odlični primer, kako priti iz poslovne in osebne krize ter kako delovati, da vanjo sploh ne bi zašli. »Dinamični model vodenja« je poslovni model vodenja, organizacije in komunikacije podjetja, ki ne pusti, da bi nanj vplivala osebnost tistih, ki ustvarjajo poslovni proces. Celoten model temelji na zakonitostih narave.

»Vedel sem, da je treba komunikacijo urejati kot tok potoka, počasi, ne pa s šokom, torej zaježitvami. In če počasi spreminjamo ve-

denjske vzorce, to vpliva tudi na spremembe poslovnih procesov. Spreminjanje brez šoka sem poimenoval »Dinamični model vodenja«. Skozi celoten proces

namreč potekajo psihološke vaje in organizacijski pristopi, s katerimi se v sedmih fazah osvobodimo bremen preteklosti. Takrat ugotovimo, da je ves svet v nas in da moramo torej le razvijati sami sebe – iz sebe! Tako lahko najdemo poslanstvo in razvijemo sončno stran našega življenja,« pojasnjuje avtor. Z njim lahko pridete v stik prek Sirius.si in Milansirius.eu.

Knjiga Dinamični model vodenja je na voljo na Misteriji.si. V njej je svoje izkušnje z Dinamičnim modelom vodenja predstavilo tudi nekaj strank Milana Krajnc.

je, kultura pa ni imela nobene prave vloge. Je bila samo privesek. A če ni globoke kulture v centru, potem vse razpade. Moj evropski projekt ima ime »Evropa – nedokončana mojstrovina«.

To je novo poslanstvo umetnosti. Od kje pa hočemo potem rešitev potegniti, če ne v naših genialnih koreninah?

Veste, kako jaz vidim Evropo?

Če nekdo reče Anglija, jaz pravim Shakespeare; če reče Slovenija, jaz pravim Prešeren. Ker to so genialne geste genialcev, ki so v nekaj tisočletjih Evrope ustvarili nekaj, kar je nadčasovno. Bach je zame zato čisto sodoben. To so nadčasovne, genialne geste, ki skupaj predstavljajo evropski smisel. To je prava Evropa. In če mi to Evropo znamo najti in jo usposobiti, skozi regije, potem je tu vzporedna rešitev. Ker rešitev čisto na političen način ne bo možna. Ker ljudje tega ne bodo pustili. Ker so to službe, ki so zacementirane.

Boste s svojim znanjem skušali zaustaviti razpad Evrope?

Ja. Jaz bi rad pripravil projekt, ki bo aktualen takrat, ko bo kriza še hujša. Ker kriza bo še hujša. Moja vizija je aktivirati Evropo regij, ker to je prava Evropa. Ne ta zdaj, ko sta glavni Francija in Nemčija, ostali smo pa priveski.

Vzhodna regija Slovenije ima možnost, da razvije regijo v regiji, to je Terraparsifal, to je območje okrog Ptuja, ki je povezano z zgodbo Parsifala. To lahko postane pravzornica regija Evrope. Če nam uspe to pokrajino razviti v svoji potenci, potem bo to resoniralo po vsej Evropi. Za to se meni gre. Da mi v Sloveniji skomponiramo regijo iz najvišjih oblikovalnih sil, ki jih nudi zgodba, ki je tam zakopana. In ta zgodba, o kateri si lahko preberete na Terraparzival.eu, je glavna evropska zgodba. Na tem Evropa stoji ali pa pade. In mi Slovenci imamo to pri nas zakopano. Jaz sem vse življenje živel v tujini, potem pa leta 1992 slučajno v Nemčiji naletim na to zgodbo. Neverjetno. Mi

Videoposnetek »Miha Pogačnik z glasbo prenovi podjetje«, ki vsebuje odlomke intervjuja z Mihom Pogačnikom, si lahko ogledate na Misteriji.si (v rubriki Revija Misteriji / Članki).

imamo tu skrito poanto, iz katere bi lahko prišla pomoč celi Evropi. Evropa pa za svet, saj ni ločena od sveta. Evropa ima posebno poslanstvo, ki ga mora šele roditi. Politično to ne gre, saj vidite, kaj se dogaja. Regije pa so še odprta možnost. Regije so ta kakovost Evrope, ki skupaj lahko izrazijo identiteto, ki jo jaz imenujem polifonska evropska identiteta. Polifonska, kot glasba. Večglasna. V Evropi se je namreč rodila večglasna glasba, ki je prej ni bilo nikjer, to je edinstvena evropska novost. Večglasna glasba, ki ne izničuje glasu drugega, čeprav so glasovi različni. Prava demokracija je polifonija. Večglasje. To je skrivnost Evrope. Zato se borim za Evropo in imam čisto neposredna načela, ki jih zdaj razvijam.

Evropa se zdaj centralizira. Vi pa vidite rešitev v decentralizaciji, regijah Evrope?

To nihanje vedno obstaja. V gospodarstvu je isto. Enkrat se centralizira, potem se decentralizira, potem se spet centralizira. Vprašanje je, ali lahko iz tega začaranega kroga pridemo ven.

Evropa je zdaj stara dvainštirideset let. Ko si star dvainštirideset let, postane življenje resno. Evropa je zdaj točno na tej prelomnici, ko mora spoznati samo sebe, kaj je njen smisel v celoti, v kozmosu. In tu je treba slediti temu, kar je Evropa ustvarila najbolj genialnega. To je za mene tisto, kar ostane, saj vse drugo izgine. Kdo pa se danes še zanima za enega politika iz šestnajstega stoletja, ki je nekaj naredil? Nikogar to ne zanima. Palestrina, Bach, Mozart ali genialec Dante pa zanimajo vse. Upam. Vsaj tiste, ki so zavestni. Iz tega je treba nekaj zgraditi, skomponirati. To je moja zamisel. Zato vam to govorim s tako navdušenostjo. V Sloveniji imamo to izjemno možnost. Prvič smo

geografsko točno na sredini med temi silnicami, Germani in Slovani. Potem pa imamo tu še zgodbo Parsifala, ki jo pozna ves nemško in francosko govoreči svet in v kateri ima Slovenija izjemno vlogo. Mar ne bomo enkrat že nekaj iz tega naredili?

Slovence to zanima, ne zanima, ali to vemo?

Moraš biti zrel, da si nekaj upaš, ne da samo ponavljaš tisto, kar že delajo drugi. Mi v Sloveniji še nismo dali skozi te faze, ko mislimo, da moramo mi posnemati velike države na zahodu. Jaz pa pravim – veliki morajo oponašati nas. Gospodarstvo je prisotno samo zato, da služi človeku. Kaj pa mi zdaj delamo? Mi služimo gospodarstvu. Vsak človek poskuša, da nekako paše noter v gospodarstvo, da ima svoje življenje od tega. To je popolnoma noro. Gospodarstvo bi moralo služiti človeku. Torej je treba vse obrniti. Jaz pravim tudi, da namesto da gospodarstvo sponzorira umetnost, mora umetnost sponzorirati gospodarstvo, zato ker mi obvladamo tiste sposobnosti, ki jih zdaj iščejo gospodarstveniki. Umetnost je tisto, čemur se morajo menedžerji začeti približevati. Vse drugo si lahko preneseš s spleta ali se naučiš dopisno v poslovnih šolah – ne moreš pa se naučiti, kako odpreti notranje svetove in izvire, ki jih mi vsi imamo. Tega pa še ne znajo v dopisnih poslovnih šolah, ker se še niso »zbrihtali«, a se bodo, ker vidijo, da je preveč šol in da se moraš danes uveljaviti z inovacijami. In umetnost postaja zdaj ena od glavnih inovacij.

Hvala za pogovor.

O tem, kako je Slovenija povezana z zgodbo o Parsifalu, pa bomo v Misterijih seveda napisali posebno zgodbo.

Tatjana Svete ❁